

Primjena UN doktrine „Odgovornost za pružanje zaštite“ i zločini nad Rohinja narodom u Mijanmaru

Elvedin Mulagić

Sažetak

Nakon što su krajem XX stoljeća identifikovane ozbiljne manjkavosti mehanizma UN sistema odgovora na učestale slučajeve ozbiljnog ugrožavanja i opstanka ljudskih grupa, 2001. godine podnesen je izvještaj „Odgovornost za pružanje zaštite“, koji je, potom, ugrađen u sistem UN-a s ciljem unapređenja mehanizma odgovora na spomenute prijetnje. Na početku XXI stoljeća Rohinja narod Mijanmara suočio se sa sistematskim uskraćivanjem osnovnih ljudskih prava i višedecenijskim zločinima. U radu je predstavljen odnos međunarodne zajednice prema uskraćivanju osnovnih ljudskih prava i zločinima nad Rohinja zajednicom u Mijanmaru. Elaboriranje spomenutog odnosa izvršeno je na osnovu principa doktrine odgovornosti za pružanje zaštite. Utvrdili smo da međunarodna zajednica nije primijenila principe odgovornosti za zaštitu te nije poduzela neophodne mjere zaštite i obnove osnovnih ljudskih prava Rohinja iako su postojali pouzdani pokazatelji da se nad njima više decenija provode zločini protiv čovječnosti i drugi zločini.

Ključne riječi: ljudska prava, odgovornost za pružanje zaštite, humanitarne intervencije, zločini protiv čovječnosti, Mijanmar, genocid, Rohinje

Uvod

Historija čovječanstva snažno je oblikovana masovnim, sistematskim i planskim zločinima čiji je ishod često bivalo potpuno ili djelimično istrebljenje ljudskih grupa.¹ Tek je bolno iskustvo čovječanstva u proteklom stoljeću zasnovano na strahovitim razmjerima ljudskog stradanja kroz dva svjetska rata rezultiralo uspostavljanjem ozbiljnijih pravila u odnosima među državama i oštrijim ograničenjima u upotrebi oružane sile. Potpisivanje Povelje Ujedinjenih nacija (u daljem tekstu: UN) može se s pravom smatrati ključnim događajem u regulisanju odnosa između država, dok se donošenje Opće deklaracije o pravima čovjeka Generalne skupštine UN-a može smatrati ključnim u uspostavljanju međunarodnih mehanizama zaštite osnovnih ljudskih prava. Daljnja nadogradnja osnovnih ljudskih prava i zaštita pojedinca, od represalija režima, događa se 1966. godine, kada Generalna skupština UN-a usvaja Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima i Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima.² Spomenuta evolucija međunarodnog prava predstavlja najveći domet čovječanstva jer se fokus s apsolutne državne suverenosti prenosi na zaštitu pojedinca³ i, što je mnogo važnije, normiraju se obaveze država da članovima zajednice garantuju osnovna ljudska prava. Donošenje Konvencije UN-a o sprečavanju i kažnjavanju zločina genocida s pravom se smatra krupnim dodatnim iskorakom u izgradnji međunarodnog humanitarnog prava, jer se od tog momenta svako masovno stradanje ljudskih grupa prosuđuje sa stanovišta Konvencije o genocidu i opravdanosti za vojnim intervenisanjem.

Odnosi među državama snažno su oblikovani upravo nastojanjima da se osiguraju povoljni ili ekskluzivni pristupi resursima, tržištima i potrošačima u interesnim geografskim područjima. Pojedine države takve težnje čak otvoreno definišu svojim nacionalnim interesom, zalazeći tako u sferu prava drugih nacija i država. S druge strane, pojedine države to rade vrlo prikriveno, ali se njihovi interesi u konačnosti održavaju na blokiranje donošenja odluke u Vijeća sigurnosti UN-a za intervenisanje radi zaustavljanja zločina protiv čovječnosti i drugih zločina.⁴ Klasičan primjer jeste kinesko blokiranje odluka Vijeća

1 Irving L. Horowitz, *Taking Lives: Genocide and State Power* (New Jersey: Transaction Publishers, 2002), str. 30-31; Slavko Kulić, *Strategija nasilja kao strategija razvoja* (Zagreb: Naprijed, 1996), str. 160.

2 Kancelarija visokog komesara za ljudska prava UN-a (OHCHR), dostupno na: <http://www.ohchr.org/EN/pages/home.aspx>, pristupljeno 2. 2. 2018.

3 Redefiniranje koncepta sigurnosti počinje podnošenjem izvještaja generalnog sekretara UN-a Boutrosa Ghalia 1992. godine (*An Agenda for Peace*), u kojem se u proširenoj definiciji sigurnosti posebno mjesto daje zaštitu ljudi – njihovih života, zdravlja, ekonomske i socijalne dobrobiti i njihovih temeljnih ljudskih prava i sloboda. Ibrahim Azeem, *The Rohnigyas – Inside Myanmar's Hidden Genocide* (London: Hurst and Company, 2016), str. 70.

4 Eric A. Heinze, „Humanitarian intervention – morality and international law on intolerable violations of human rights“, *The International Journal of Human Rights*, 8:471 (2004), str. 473.

sigurnosti UN-a prilikom razmatranja donošenja odluke o vojnoj intervenciji u Sudanu.⁵

Zbog zloupotrebe veta u Vijeću sigurnosti UN-a u funkciji zaštite partikularnih ekonomskih interesa velikih sila,⁶ mase obespravljenih ljudi i zajednice širom Planete često trpe ogromne posljedice. U takvim okolnostima, Izvještaj Međunarodne komisije za intervenciju i suverenost država postaje jedna nova vodilja tijelima UN-a, koja je više usmjerena ka obezbjeđenju prava i zaštiti obespravljenih, nemoćnih i ugroženih članova ljudske zajednice.⁷

Početak XXI stoljeća na Dalekom istoku vrše se zločini nad manjinskim narodom Rohinja u Mijanmaru, kojima se sistematski uskraćuju osnovna ljudska prava. Iako su zločini nad Rohinja narodom vršeni u kontinuitetu više decenija, ti zločini nisu do unazad nekoliko godina izazivali posebnu pažnju međunarodnih organizacija i svjetskih sila. U tom pogledu, predmet ovog rada jeste analiza odnosa međunarodne zajednice prema uskraćivanju osnovnih ljudskih prava i počinjenim zločinima nad Rohinja narodom. U elaboriranju spomenutog odnosa koristili smo principe uspostavljene doktrinom odgovornosti za pružanje zaštite koja je prihvaćena kroz rezolucije Generalne skupštine UN-a,⁸ a na osnovu izvještaja Međunarodne komisije za pitanja intervencije i državne suverenosti. Prije analize bit će ukazano na zločine počinjene nad Rohinja narodom.

Hronologija zločina nad Rohinjama i ugrožavanja njihovih prava

Rohinje nastanjuju provinciju Rakhine, bivšu provinciju Arakan, koja se nalazi na jugozapadnoj obali Mijanmara, uz granicu s Bangladešom. Arakan je bio samostalno kraljevstvo dok ga nije okupirala Burma, 1784. godine, nakon čega postaje provincija unutar Burme. Burmanska vlast 1989. godine mijenja naziv provincije Arakan⁹ u Rakhine provincija, što je identično imenu većinske mijanmarske nacionalne

5 Dieter Janssen, „Humanitarian intervention and the prevention of genocide“, *Journal of Genocide Research* (16. 6. 2008), str. 10; vidjeti također: Evelyn Leopold, „Russia, China Block Sudan Sanctions“, *Reuters* (17. april 2006), dostupno na: <https://www.globalpolicy.org/component/content/article/206/39703.html>, pristupljeno 4. 12. 2018.

6 Feil R. Scott, „Preventing Genocide How the Early Use of Force Might Have Succeeded in Rwanda“ (New York: Carnegie Corporation of New York, 1998), str. 4, dostupno na: https://media.carnegie.org/filer_public/02/45/0245_add3-b6aa-4a08-b9fc-6eb91f4e2975/ccny_report_1998_genocide.pdf, pristupljeno 4. 12. 2018.

7 Izvještaj Međunarodne komisije za pitanja intervencije i državne suverenosti, „Responsability...“, str. 13.

8 Generalna skupština UN-a, „Rezolucija Generalne skupštine UN-a donosena 16. septembra 2005. godine“ (25. oktobar 2005), dostupno na: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N05/487/60/pdf/N0548760.pdf?OpenElement>, pristupljeno 8. 2. 2018.

9 Toponim Arakan stari je termin arapsko-perzijskog porijekla. Haradhan Kumar Mohajan „History of Rakhine State and the Origin of the Rohingya Muslims“, *The Indonesian Journal of Southeast Asian Studies*, 2:1 (juli 2018), str. 20.

(budističke) grupe.¹⁰ Rohinja muslimani Arakana nastali su interakcijom različitih etničkih grupa, uključujući Arape, Mogule i Bengalce kao i domicilno stanovništvo koje je prihvatilo islam.¹¹ Ukupnu populaciju Rakhine provincije čini 3.188.963 stanovnika, uključujući 1.090.000 Rohinja. Rohinje su bili izostavljeni iz popisa stanovništva koji je u Mijanmaru proveden 2014. godine.¹²

Uzroci obespravljanja Rohinja naroda mogli bi se pronaći u Drugom svjetskom ratu, kad je došlo do disolucije Arakan provincije, pri čemu je većina Rohinja, muslimana po vjerskom opredjeljenju, dala podršku Britancima, dok je s druge strana većina budističke populacije Rakhina Burme stala uz japansku okupacionu vlast. Spomenuto je uzrokovalo masakre na objema stranama, ali je u konačnici formiranje nacionalno homogenih područja Rohinja na jugu i Rakhina na sjeveru izazvalo mnogo pogubniji efekat.¹³ Naredni događaj koji bi se mogao smatrati značajnim uzrokom zločina nad Rohinjama jeste vojni udar 1962. godine, koji se ujedno može definisati kao period od kada se počinju sistematski, posredstvom državnih inistitucija, uskraćivati elementarna ljudska prava Rohinja narodu.¹⁴

Rohinje Mijanmara predmet su stigmatizacije i dehumanizacije više od tri decenije, a prijelomnim momentom smatra se brisanje Rohinja s liste zvanično priznatih manjina 1983. godine.¹⁵ Od tog momenta zvanične institucije sistematski onemogućavaju nacionalno samoodređenje Rohinja, zabranom korištenja nacionalnog imena Rohinja. Nakon toga u zvaničnom vokabularu počinje se koristiti zamjenski termin "Bengalci", koji implicira da su Rohinje "imigranti" iz Bangladeša.¹⁶ Predsjednik Mijanmara Thein Sein čak je javno izjavio "da ne postoji termin Rohinja u Mijanmaru" te da Rohinje nemaju legitimitet da zahtijevaju državljanstvo.¹⁷ Nakon zakonskog uskraćivanja državljanstva i zabrane nacionalnog smoodređenja Rohinja,

10 Penny Green, Tomas MacManus, Alicia de la Cour Venning, *Countdown to Annihilation: Genocide in Myanmar* (London: International State Crime Initiative, 2015), str. 7 i 46.

11 H. K. Mohajan, „History of Rakhine State and the Origin of the Rohingya Muslims”, str. 20-21.

12 Republika Myanmar, "Popis stanovništva i domaćinstava Myanmara 2014. godine": Sažetak preliminarnih rezultata" (Department of Population, Ministry of Immigration and Population, august 2014), dostupno na: <http://countryoffice.unfpa.org/myanmar/drive/SummaryoftheProvisionalResults.pdf>, pristupljeno 3. 2. 2018. godine.

13 Ovaj izveštaj zasnovan je na dvanaestomjesečnoj studiji koju je proveo ISCI-jev tim od tri istraživača s Univerziteta Queen Mary iz Londona (Pennyom Green, Thomas MacManus i Alicia de la Cour Venning), istražujući više od četiri mjeseca (prvenstveno u državi Rakhine, ali i u Jangonu) da li progon Rohinja u državi Mijanmar predstavlja genocid. Green i dr., *Countdown...*, str. 8.

14 Green i dr., *Countdown...*, str. 8; Amnesty International, *Caged Without Roof – Apartheid in Myanmar's Rakhine State* (London, 2017), str. 8 i 16.

15 Green i dr., *Countdown...*, str. 53; Amnesty International, Rohingy – „Stalled Reforms: Impunity, Discrimination and Ongoing Human Rights Abuses“, *Universal Periodic Review* (novembar 2015), str. 10.

16 *The Dawn* (12. 2. 2009), dostupno na: <http://www.dawn.com/news/342940/myanmar-en-voy-terms-rohingyas-ugly-as-ogres>, pristupljeno 30. 1. 2018; McLellan, *Sustanbale...*, str. 5.

“Riječ Rohinja izuzetno je osjetljiva u Mijanmaru i sve je više pod političkim nabojem. Više vlada u kontinuitetu odbija da koristi ovaj termin, kao i mnogi ljudi širom zemlje, tvrdeći da u Mijanmaru nema takve grupe. Umjesto toga, Rohinje se često nazivaju 'Bengalci' (...)” Amnesty International, *Caged...*, str. 17.

17 "Thein Sein talks at Chatham House", *Asia Pacific – New Mandala* (17. 7. 2013), dostupno na: <http://asiapacific.anu.edu.au/newmandala/2013/07/17/thein-sein-talks-at-chatham-house/>, pristupljeno 30. 1. 2018.

uslijedio je sistematski proces dehumanizacije Rohinja na osnovu njihove boje kože, vjerske pripadnosti i drugog.¹⁸

Promoviranjem politike da su Rohinje ilegalni migranti dolazi do prvog značajnijeg prisilnog iseljavanja (progon) Rohinja u periodu od 1977. do 1978. godine. Kao posljedica toga, 200.000 osoba izbjeglo je ili prognano u Bangladeš. Međutim, većina izbjeglog stanovništva iste se godine vratila u Mijanmar. Novi val progona i iseljavanja Rohinja u Bangladeš događa se od 1991. do 1992. godine. U ovom valu progona, pod uticajem vojnih operacija u Arakanu, u Bangladeš je prognano 250.000 osoba. Progon Rohinja bio je popraćen grupnim egzekucijama, zatočenjima, mučenjima i silovanjima. Pod nadzorom UNHCR-a izvršena je repatrijacija izbjeglica u periodu od 1993. do 1995. godine.¹⁹

U periodu između spomenutih dvaju valova progona, 1982. godine donesen je Zakon o državljanstvu, kojim je Rohinjama uskraćeno pravo na mijanmarsko državljanstvo. Od tog momenta status Rohinja radikalno se mijenja. Nakon uskraćivanja državljanstva uslijedilo je oduzimanje ličnih karti pripadnicima Rohinja zajednice. U narednom periodu nastavljen je trend ozbiljnog ugrožavanja ljudskih prava Rohinja. U 2001. godini događa se novi val nasilja nad Rohinjama, koji je rezultirao uništavanjem na desetina džamija i objekata vjerskih škola te značajnim internim raseljavanjem Rohinja.²⁰

Zločini nad Rohinjama 2012. i 2013. godine dobijaju jednu novu dimenziju jer se učestalo vrše masovna pogubljenja civilnih osoba.²¹ Masovna pogubljenja uzrokovala su novi val prisilnog iseljavanja. U periodu od 2012. do 2015. godine u Bangladeš je izbjeglo oko 150.000 Rohinja.²²

Masovni zločini nad Rohinjama vrše se i tokom 2016. i 2017. godine. Osim što je ubijen veliki broj civila, zločini su rezultirali egzodusom između 600.000 i 700.000 Rohinja u Bangladeš.²³

18 „Mijanmarski visoki zvaničnik u Hong Kongu Ye Myint Aung poredio je ‘poštenu mehku kožu’ mijanmarskih ljudi s ‘tamnosmedim’ kompleksom Rohinja opisujući da su ružni kao čudovišta“, *The Dawn*, (12. 2. 2009).

19 Amnesty International, *Caged...*, str. 8, 9 i 16.

20 Green i dr., *Countdown...*, str. 9; Amnesty International, *Caged...*, str. 2, 8.

21 McLellan, *Sustanbale...*, str. 5; CQ, „The Rohingya and Myanmar’s ‘Buddhist...“.

22 UNHCR, “South-East Asia Irregular Maritime Movements” (januar – novembar 2014), str. 2, dostupno na: <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Irregular%20Maritime%20Movements%20-%20Jan-Nov%202014.pdf>, pristupljeno 7. 2. 2018. godine; UNHCR, “South East Asia Irregular Maritime Movements” (april – juni 2015), str. 2, dostupno na: <http://www.unhcr.org/53f1c5fc9.html>, pristupljeno 2. 2. 2018. godine.

23 Amnesty International, *Caged...*, str. 9; Vanredni izvještaj OHCHR misije u Bangladešu (3. 2. 2017), str. 6; UNHR, „Izvještaj misije OHCHR brzog odgovora za Cox Bazar“, str. 10.

Doktrina odgovornosti za pružanje zaštite

Poslije neuspjeha međunarodne zajednice da spriječi zločine počinjene devedesetih godina na Balkanu i u Ruandi i kritika na račun međunarodne zajednice zbog navodnog kršenja zabrane upotrebe sile u slučaju vojne intervencije protiv Savezne republike Jugoslavije (u daljem tekstu: SR Jugoslavija) u kontekstu zločina počinjenih na Kosovu, provedena je snažna debata o reakciji na ozbiljna i sistematska kršenja ljudskih prava. Ovaj problem apostrofiran je u godišnjem izvještaju UN-a za 1999. godinu kao i u milenijском izvještaju UN-a iz 2000. godine. U milenijском izvještaju naglašen je izazov dvojbe između vojnog intervenisanja u slučajevima teških kršenja ljudskih prava naspram suverenosti država.²⁴ „Međunarodni razvojni centar za istraživanje“ iz Otawe formirao je Komisiju za pitanja intervencije i državne suverenosti (u daljem tekstu: Komisija), čiji su članovi eminentni stručnjaci za međunarodno pravo. Komisija je 2001. podnijela izvještaj o istraživanju spomenute dvojbe.²⁵ Na samitu svjetskih lidera 2005. prihvaćeni su osnovni principi spomenutog izvještaja, koji su verifikovani kroz rezoluciju Generalne skupštine UN-a 16. septembra 2005. Tim principima apostrofira se obaveza država da se pridržavaju doktrine odgovornosti za pružanje zaštite kroz odgovornost za zaštitu vlastitog stanovništva od genocida, ratnih zločina, „etničkog čišćenja“ i zločina protiv čovječnosti, kao i obaveza međunarodne zajednice da reaguje u slučajevima propusta države.²⁶

Sistem ranog upozorenja

U izvještaju Međunarodne komisije za pitanja intervencije i državne suverenosti navodi se da je nezadovoljstvo trenutnom situacijom uzrokovao porast nevladinih organizacija (u daljem tekstu: NVO) koje se bave ranim upozorenjem na sukobe. Kao ključne organizacije navode se: Međunarodna krizna grupa (ICG), Amnesty International (AI), Human Right Watch (HRW) i dr. Ove organizacije nadziru područja u kojima bi se mogli pojaviti sukobi i izvještavaju o njima. Organizacije

24 UN kancelarija za prevenciju genocida i odgovornosti za zaštitu, „Odgovornost za zaštitu“, dostupno na: <http://www.un.org/en/genocideprevention/about-responsibility-to-protect.html>, pristupljeno 8. 8. 2018.

25 „Milionu ljudskih bića ostaju na milosti građanskih ratova, pobunjenika, državne represije i državnih kolapsa. Ovo je snažna i neosporna stvarnost, i ona je u srcu svih pitanja kojima se ova komisija bavila. Ovdje nije u pitanju težnja da se svijet učini sigurnim za velike sile, niti je u pitanju gaženje suverenih prava manjih država, već pružanje praktične zaštite običnim ljudima, čiji su životi ugroženi jer njihove države nisu spremne ili nisu u mogućnosti da ih zaštite.“ Izvještaj Međunarodne komisije za pitanja intervencije i državne suverenosti, „Responsability to Protect“ (Ottawa: International Development Research Centre, 2001), str. 11.

26 Generalna skupština UN-a (16. 9. 2005).

upozoravaju vlade država i medije i na kraju alarmiraju međunarodnu zajednicu radi poduzimanja preventivnih akcija. U svojoj ranijoj historiji djelovanja, spomenute organizacije nisu se bavile upozorenjem na moguće sukobe, već praćenjem i izvještavanjem o kršenju ljudskih prava. U izvještaju je identifikovano da se u prošlosti problem ranog upozorenja više povezivao s opravdavanjem neintervenisanja u slučajevima masovnih ubijanja nego što su se time eventualno željele detektovati praznine u sistemu.²⁷

Suverenitet država nasparam obaveze osiguranja osnovnih ljudskih prava

Polazna premisa, na kojoj Komisija temelji svoj stav o nužnosti razvijanja svijesti o odgovornosti za pružanje zaštite, ima ishodište u slučaju kada država kao prvenstveni zaštitnik ljudskih prava svojih građana ne želi ili nije u mogućnosti da osujeti ozbiljno stradanje vlastitog stanovništva. Tada princip neintervenisanja međunarodne zajednice prelazi u obavezu njenog intervenisanja. Prevencija je prvenstveni alat koji treba da se koristi i maskimalno iscrpi u pokušaju osujećivanja masovnog stradanja ljudi, poslije čega se, u slučaju neuspjeha, može pristupiti primjeni blažih oblika prisile, dok se intervencija treba koristiti kao krajnje sredstvo.²⁸

Komisija je došla do zaključka da suverenitet ne znači ekskluzivno pravo države da provodi mjere protiv vlastitog stanovništva bez ograničenja u upotrebi sile. Naprotiv, novi koncept suvereniteta, primijenjen u konvencijama o ljudskim pravima i praksi UN-a, podrazumijeva dvojni odgovornost: „vanjsku, poštivanje suvereniteta drugih država, i internu, poštivanje dostojanstva i osnovnih prava svih ljudi unutar države“. Komisija navodi da je država potpisivanjem Povelja UN-a prihvatila i odgovornost koja proizlazi iz toga članstva, što znači da su državni organi odgovorni za svoje postupke. Glavni fokus stavlja se na dužnost zaštite zajednica od masovnog ubijanja, zaštite žena od sistematskog silovanja i djece od gladi. Primarnu odgovornost za zaštitu snosi država i tek kada država nije u stanju ili ne želi da ispuni ovu odgovornost, ili je sama počinilac, tada nastupa odgovornost međunarodne zajednice za djelovanje.²⁹

27 Izvještaj Međunarodne komisije za pitanja intervencije i državne suverenosti, „Responsability...“, str. 21.

28 Izvještaj Međunarodne komisije za pitanja intervencije i državne suverenosti, „Responsability...“, str. XI.

29 Izvještaj Međunarodne komisije za pitanja intervencije i državne suverenosti, „Responsability...“, str. 8, 13 i 17.

Osnovni preduslovi i principi za provođenje intervencije

Komisija je predvidjela određene preduslove i principe koji se moraju ispuniti prije negoli dođe do razmatranja odluke o provođenju vojne intervencije. Kao prvo, navodi se da je neophodno ispuniti pravedni povod kao osnovni preduslov, a koji se javlja u slučaju velikog obima ljudskog stradanja ili velikog obima „etničkog čišćenja“.³⁰ Prema Komisiji veliki obim ljudskog stradanja predstavlja svaki slučaj „aktuelan ili predviđen, s genocidnom namjerom ili bez nje, koji je proizvod namjerne akcije države, ili nezainteresiranosti države da reaguje, ili nemogućnosti djelovanja, ili je rezultat propale države“. Komisija „etničkim čišćenjem“ velikog obima smatra slučajeve „aktuelne ili predviđene, izvršene kroz ubijanje, prisilni progon, teror ili silovanje“.³¹

Da bi se, u slučaju spomenutog stradanja ljudi, moglo pristupiti provođenju vojne intervencije, neophodno je da postoje načela predostrožnosti: ispravna namjera, posljednje sredstvo (rješenje), proporcionalnost i razumna vjerovatnoća. Primjena intervencije kao krajnjeg sredstva predviđa da su iscrpljena sva druga raspoloživa sredstva za mirovno rješavanje krize. Proporcionalnost znači da dužina i intenzitet vojne intervencije treba da budu limitirani osiguranjem zaštite ljudskih života. Razumna vjerovatnoća predviđa prihvatljive mogućnosti za uspjeh u zaustavljanju ili sprečavanju stradanja, čime se, također, garantuje da posljedice akcije neće pogoršati stanje.³²

U Izvještaju se naglašava prvenstvo Vijeća sigurnosti kao davaoca ovlaštenja za intervenciju. Vijeće sigurnosti trebalo bi u kratkom roku razmotriti svaki zahtjev koji se tiče velikog obima ljudskog stradanja ili ozbiljnih zločina protiv čovječnosti. Komisija predlaže da stalne članice Vijeća sigurnosti naprave sporazum kojim će se obavezati da će odustati od posezanja za vetom osim u slučaju vitalnog nacionalnog interesa. Predloženo je uspostavljanje kodeksa ponašanja stalnih članica kojim bi se članice obavezale da neće koristiti veto u slučaju akcija koje bi trebale da spriječe značajne humanitarne krize. U slučaju neuspjeha Vijeća sigurnosti, alternativa je donošenje odluke kroz Generalnu skupštinu po procedurama udruživanja za mir ili akcija unutar jurisdikcije regionalnih ili subregionalnih organizacija utvrđenim u poglavlju VII Povelje UN-a. Komisija smatra kontroverznim intervenisanje regionalne organizacije protiv države koja nije članica te organizacije.³³

30 Potrebno je naglasiti da Komisija u izvještaju učestalo koristi termin „etničko čišćenje“, koji nema utemeljenje u međunarodnom humanitarnom pravu.

31 Izvještaj Međunarodne komisije za pitanja intervencije i državne suverenosti, „Responsability...“, str. XII.

32 Izvještaj Međunarodne komisije za pitanja intervencije i državne suverenosti, „Responsability...“, str. XII.

33 Izvještaj Međunarodne komisije za pitanja intervencije i državne suverenosti, „Responsability...“, str. XII, XIII, 51 i 54.

Doktrina odgovornosti za pružanje zaštite zasniva se na apsolutnoj postupnosti provođenja mjera odgovora na krizu. Tek nakon što se utvrdi da preventivne mjere nisu urodile plodom i da država nije u mogućnosti ili ne želi riješiti krizu, može se pristupiti intervencijskim mjerama šire zajednice država. Nakon toga se, uvijek, poseže za političkim, ekonomskim i sudskim mjerama prinude, kao alatima koji obavezno moraju prethoditi vojnoj intervenciji, jer ovi alati imaju prednost u korištenju. Tek na kraju, kada se iscrpe spomenuti alati, može se pristupiti vojnoj akciji, kao ekstremnom sredstvu.³⁴

Izveštaj je kategorisao izuzetne okolnosti koje zahtijevaju poduzimanje vojne akcije. Spomenute izuzetne okolnosti podrazumijevaju nasilje koje predstavlja značajnu prijetnju za međunarodnu sigurnost. Komisija je također navela koje vrste nasilja ne podliježu obavezi međunarodne zajednice da interveniš: sistematska rasna diskriminacija, sistemsko pritvaranje ljudi, represalije na političkoj osnovi, podrška svrgavanju režima, secesionističkih pokreta i drugo.³⁵

Sistematsko uskraćivanje ljudskih prava i ugrožavanje opstanka rohinja

Zakon o državljanstvu Mijanmara iz 1982. godine kategorisao je građane u osam nacionalno-rasnih i 135 etničkih grupa. Rohinje nisu navedene niti u jednoj nacionalno-rasnoj ili etničkoj grupi.³⁶ Izostavljanje Rohinja s liste nacionalnih i etničkih grupa kojima pripada pravo na državljanstvo kreiralo je ograničenja njihove slobode kretanja s reperkusijama na pristup lokacijama za rad i obezbjeđivanje sredstava za život.³⁷ U Izveštaju Amnesty Internationala naglašeno je da se Rohinje zbog diskriminatorskih vladinih zakona i propisa ne mogu nazvati ni 'građanima drugog reda'.³⁸

Rohinjama su od 1995. godine izdavane privremene registracijske karte (TRC), koje su inače izdavane licima koja su prethodno izgubila lične karte ili su čekala na izdavanje lične karte. Privremene karte, često nazivane bijelim kartama,

34 Mjere prinude obuhvataju: vojne (embargo na uvoz/izvoz naoružanja i obustva vojne saradnje), ekonomske (finansijske sankcije, ograničenja aktivnosti koje generiraju prihode i ograničenje pristupa gorivima) i političko-diplomatske (ograničenje diplomatskog predstavljanja, ograničenje putovanja i suspenzija članstva u međunarodnim i regionalnim forumima). Izveštaj Međunarodne komisije za pitanja intervencije i državne suverenosti, „Responsability...“, str. 29-31.

35 Izveštaj Međunarodne komisije za pitanja intervencije i državne suverenosti, „Responsability...“, str. 33, 36 i 47.

36 Amnesty International, *Caged...*, str. 2; *Sustanbale Future and Human Security: Society, Cities and Governance*, Benjamin McLellan (ur.) (Singapur: Springer Nature Singapur Ptc Ltd., 2018), str. 5.

37 Amnesty International, „Rohingyas – Stalled Reforms: Impunity, Discrimination and Ongoing Human Rights Abuses“, *Universal Periodic Review* (novembar 2015). godine, str. 10.

38 Amnesty International, *Caged...*, str. 11

nisu sadržavale podatke o mjestu rođenja. Nosioци bijelih karti nisu mogli dobiti mi-janmarsko državljanstvo. Rohinjama su zatim 2015. godine oduzimate privremene lične karte i izdane potvrde o oduzimanju ličnih karti, zvane potvrde o bijelim kartama. Ove potvrde su, potom, služile kao jedino sredstvo za identifikaciju.³⁹

Birokratski aspekt segregacije Rohinja nastavljen je 2017. godine donošenjem instrukcije Odjeljenja za imigracije i nacionalnu registraciju Rakhine provincije (nekadašnji Arakan) kojom se strancima i “benglasčkoj rasi” nalaže da za svako kretanje između gradova moraju izvaditi privremenu dozvolu za putovanje.⁴⁰

Procedure za apliciranje za dozvolu bile su rigidne i zahtijevale su da podnosilac predoči dokaz o vlasništvu nad domaćinstvom, potvrdu o predaji bijele karte, dvije slike, pismo preporuke od lokalnog administratora, pozivno pismo rodbine i podatke o destinaciji i licu koje se posjećuje. Pored toga, taksa se plaćala između 0,75 i 1,00 dolara a podnosilac je bio obavezan da se prijavi pri dolasku na destinaciju.⁴¹ Vidljivo je da su procedure za dobijanje dozvole za putovanje u potpunosti prilagođene procedurama za dobijanje vize i putovanje u inostranstvu, što znači da je odluka o uvođenju obavezne dozvole za putovanje za Rohinje, s ciljem ograničenja njihovog kretanja, tijesno povezana sa zakonom o oduzimanju državljanstva i predstavlja kontinuitet birokratske politike diskriminacije Rohinja.

Ukoliko se u obzir uzme dug period između zakona o oduzimanju državljanstva i instrukcije o nametanju obavezne dozvole za kretanje, naslućuje se jedna jasna vertikala birokratskih odluka koje imaju za cilj nametanje sračunatih mjere za ugrožavanje opstanka Rohinja na njihovim ognjištima.

U Izvještaju Međunarodne nezavisne misije za utvrđivanje činjenica o Mi-janmaru iz 2018. konstatuje se da je danas prevladavajuća većina Rohinja bez državljanstva, dokaza o legalnom statusu ili identitetu.⁴²

Ekonomsko slabljenje i obespravljanje Rohinja

U izvještaju Međunarodna inicijativa o državnom kriminalu (u daljem tekstu: ISCI) navodi se: “Intervjui i zapažanja otkrivaju da je u dijelovima Rakhino provincije proces institucionalne diskriminacije počeo prije više od 25 godina, kada su muslimanska preduzeća polako ali sistematski izbacivana iz gradskih centara, a Rohinje su uklanjane s položaja u državnoj službi.”⁴³ Vlada je još 1983. godine

39 Amnesty International, *Caged...*, str. 29; Green i dr., *Countdown...*, str. 9.

40 Amnesty International, *Caged...*, str. 12.

41 Green i dr., *Countdown...*, str. 83; Amnesty International, *Caged...*, str. 43.

42 “Report of the detailed findings of the Independent International Fact-Finding Mission on Myanmar”, UN Human Rights Council (A/HRC/39/64) (17. 9. 2018), par. 460.

43 Green i dr., *Countdown...*, str. 70.

konfiskovala 43 prodavnice Rohinja u gradu Kyauktaw a vlasnike protjerala.⁴⁴ Ambasada SAD-a u Mijanmaru u svom telegramu iz decembra 2008. godine navodi da 80% Rohinja u sjevernom dijelu Rakhino provincije ne posjeduje zemlju. Rohinje se istovremeno suočavaju s prisilnim mjerama zabrane izgradnje ili popravke kuća. Sankcije za kršenea propisa jesu pritvaranje ili torture.⁴⁵ U Izvještaju specijalnog izvjestioca UN-a iz 2017. godine naglašava se da konfiskovanje zemlje ima svoju historijsku dimenziju i da postoji 8.000 neriješenih zahtjeva oštećenih Rohinja za povrat zemljišta. Povrat konfiskovane zemlje za Rohinje predstavlja životno pitanje jer se oni uglavnom bave poljoprivredom. Izvještaj govori o drastičnom povećanju ekonomsko-socijalnog obespravljanja Rohinja u 2016. godini. Naime, Izvještaj ukazuje da je vlada Rakhino provincije u septembru 2016. pokrenula akciju širih razmjera identificiranja “objekata navodno izgrađenih bez dozvole i njihovog rušenja”. Posljedice su bile katastrofalne. U narednim mjesecima samo je u Maungdawu porušeno oko 2.000 objekata, među kojima džamije, medrese, prodavnice i drugi objekti. Vlasnicima porušenih objekata nije objezbijeden alternativni smještaj. Izvjestilac na kraju navodi zabrinutost “da je rušenje ovih objekata dio očigledne šire sistematske i institucionalizovane diskriminacione politike vlade protiv Rohinja i muslimanskog stanovništva u državi Rakhine”.⁴⁶

Prema rezultatima istraživanja UN-ove Kancelarije visokog komesara za ljudska prava – OHCHR (u daljem tekstu: OHCHR) napadi na sela Rohinja imali su, pored ostalog, za cilj uništavanje zaliha i izvora hrane, što bi onemogućilo dalji život u selima i pospiješilo prisilni progon stanovništva.⁴⁷ Činjenice ukazuju da je fizičko i psihološko slabljenje Rohinja vršeno kroz sistematski orkestrirano izazivanje bolesti, gladi, gubitka sredstava za preživljavanje i uskraćivanje osnovnih ljudskih prava.⁴⁸

Uskraćivanje prava na obrazovanje i zdravstvenu zaštitu

Rohinjama se, također, kroz primjenu raznih mjera uskraćuje i pravo na obrazovanje i liječenje, prvenstveno kroz onemogućavanje pristupa gradskim bolnicama

44 Green i dr., *Countdown...*, str. 70.

45 Telegram Ambasade SAD-a iz Yangoona, “UNHCR and Burma: NRS Presence at Risk: High Commissioner May Visit” (12. 12. 2008), dostupno na: https://wikileaks.org/plusd/cables/08RAN_GOON936_a.html. prema Green i dr., *Countdown...*, str. 83.

46 Izvještaj specijalnog izvjestioca za ljudska prava u Mijanmaru (UN Human Rights Council, 1. 3. 2017), str. 7, 38 i 39.

47 Izvještaj OHCHR misije u Bangladešu, „Interviews with Rohingyas fleeing from Myanmar since 9 October 2016.“, vanredni izvještaj (3. 2. 2017), str. 42.

48 Green i dr., *Countdown...*, str. 90.

i lokalnim ambulantom.⁴⁹ Ograničavanja pristupa medicinskim ustanovama nisu pošteđeni ni teški, životno ugroženi pacijenti. Kontrolni punktovi limitiraju i usporavaju pristup zdravstvenim ustanovama, dok policijski sat u potpunosti sprečava pristup ustanovama tokom noći. One koji uspiju pristupiti bolnici osoblje i pacijenti u bolnici često tretiraju ponižavajuće.⁵⁰ Pristup mijanmarskih vlasti ukazuje na to da uskraćivanje medicinske zaštite predstavlja moćno sredstvo i namjernu akciju koja ima za cilj populacijsku kontrolu.⁵¹

Parlament Mijanama je 2015. godine usvojio zakon o kontroli zdravlja stanovništva, kao dio paketa zakona o zaštiti populacije, koji su donoseni pod pritiskom budističke monaške grupe Ma Ba Tha. Zakon ograničava žene na rađanje jednog djeteta unutar perioda od tri godine.⁵² Postoje dokazi da je čak i administracija pojedinih gradova, kao u Maungdawu, donosila mjere kojima je uslovlila sklapanje brakova između Rohinja njihovim obavezivanjem da će se ograničiti u rađanju djece.⁵³

Nadležne institucije Mijanama 1994. godine obustavile su izdavanje rodni listova za Rohinja djecu, zbog čega je hiljade djece ostalo neregistrovano.⁵⁴ Vlada je donijela Zakon o brakovima budistkinja, koji je nametnuo ograničenja za sklapanje braka ženama budističke vjere s pripadnicima drugih konfesija. Nadalje, Zakonom je naložena registracija svih prethodno sklopljenih miješanih brakova.⁵⁵

Država je 2012. godine uvela restrikciju vršenja vjerskih obreda u Rakihno provinciji, namećući zabranu okupljanja više od četiriju lica na jednom mjestu. Na taj način Rohinjama je onemogućeno da grupno obavljaju vjerske obrede, čime im je uskraćeno pravo na slobodu ispovijedanja vjere.⁵⁶

Mijanmarska praksa uskraćivanja elementarnih ljudskih prava Rohinjama obuhvata i velika ograničenja u obrazovanju. Od 2012. godine Rohinja djeci i omladini uskraćuje se pravo na obrazovanje kroz zabranu pohađanja nastave ili odbijanje nastavnika da edukuju Rohinja djecu. Omladini se pak u potpunosti zabranjuje pohađanje Univerziteta u Sittweu, glavnom gradu provincije Rakhine.⁵⁷

49 „A reluctant hero of the Rohingya in Myanmar“ (8. 4. 2015), dostupno na: <https://www.amnesty.org/en/latest/campaigns/2015/04/a-reluctant-hero-of-the-rohingya-in-myanmar/>, pristupljeno 1. 2. 2018; Izvještaj specijalnog izvjestioca za ljudska prava u Mijanmaru, str. 7.

50 Amnesty International, *Caged...*, str. 64.

51 Green i dr., *Countdown...*, str. 94.

52 DVB, „Upper house approves population control bill“ (19. 2. 2015), dostupno na: http://www.dvb.no/news/upper-house-approves-population-control-bill-burma-myanmar/48491_, pristupljeno 9. 2. 2018.

53 Green i dr., *Countdown...*, str. 72.

54 Projekt Arakan, „Issues to be Raised Concerning the Situation of Stateless Rohingya Women in Myanmar (Burma)“, *CEDAW* (oktobar 2008), str. 3, dostupno na: http://www.burmalibrary.org/docs6/CEDAW_Myanmar_AP_Submission-Final-Web.pdf, pristupljeno 7. 2. 2018.

55 DVB, „Controversial marriage...“.

56 Amnesty International, *Caged...*, str.12; Green i dr., *Countdown...*, str. 49.

57 Amnesty International, *Caged...*, str. 12.

Dehumanizacija ciljne grupe – homogenizacija izvršilaca

Pokretanje masa radi izvršenja masovnih zločina nije moguće bez prethodno provedene dehumanizacije ciljne grupe, ali i homogenizacije vlastite grupe.⁵⁸ Svaki proces dehumanizacije karakterizira upotreba dehumanizirajućeg naziva za žrtvenu grupu.⁵⁹ U slučaju Rohinja vladini zvaničnici podstiču korištenje pogrdnog dehumanizirajućeg termina “Kalara”,⁶⁰ što ima značenje slično terminu ‘crnčuga’, koji se u negativnom kontekstu koristi za Afroamerikance. Korištenje pogrdnog dehumanizirajućeg naziva za žrtvenu grupu isprofilisalo se kao standardni pristup u pripremljenoj fazi za izvršenje genocida.

Budistički sveštenici ali i vjerske ustanove odigrali su značajnu ulogu u kreiranju ideologije netrpeljivosti prema Rohinjama.⁶¹ Ashin Wirathu, budistički sveštenik, vođa bivšeg “poretka 969”, ističe da se ponosi time što ga nazivaju radikalnim budistom. Kada govori o “prijetnji” Rohinja, kaže da se ne može spavati pored “bijesnog psa”. Rohinje naziva “smutljivcima i izazivačima nevolja”.⁶² U dehumaniziranju Rohinja, Wirath ih naziva „muslimanskim gadovima“, „muslimanskim đavolima“, šireći propagandu da muslimani mrze budiste, homogenizirajući budističku populaciju prijetnjom da ukoliko muslimani preuzmu kontrolu, neće dozvoliti budistima da praktikuju svoju religiju.⁶³ Međutim, Wirathu nije usamljeni pojedinac. Iskrivljena verzija budizma prihvaćena je u mnogim manastirima širom Mijanmara. Takvu verziju budizma karakterizira islamofobija.⁶⁴ U junu 2014. na masovnom okupljanju budističkih monaha formira se Ma Ba Tha budistička grupa. Lideri grupe prikazali su islam kulturno škodljivim za mijanmarske vrijednosti i “nasljedno nasilnim”, s pretenzijama vladanja nad drugima.⁶⁵ U februaru 2015. rukovodeća institucija budističkih monaha uvela je zabranu propagiranja vjere za umjerenog budističkog sveštenika U Pinnyasiha.

58 Israel W. Charny, “Dehumanization: ‘Killing’ the Humanity of Another”, u *Encyclopedia of genocide*, Charny Israel (ur.), vol. 1 (California, 1999), str. 155; *Dictionary of Genocide*, Samuel Totten i Bartrop R. Paul (ur.) (London: Greenwood Press, 2008), str. 3.

59 *Dictionary...*, Totten i R. Paul (ur.), str. 104.

60 “Pogrdni izraz, izveden iz prastarog jezika za ‘crno’ koji se u Mijanmaru koristi da bi opisao muslimane, Indijce ili druge narode južnoazijskog porijekla”. Amnesty International, *Caged...*, str. 17.

61 Matthew J. Walton i dr., *Contesting Buddhist Narratives: Democratization, Nationalism, and Communal Violence in Myanmar* (Honolulu: East-West Center, 2014), str. 17.

62 „The serene-looking Buddhist monk accused of inciting Burma’s sectarian violence“, *Washington Post* (27. 5. 2015), dostupno na: https://www.washingtonpost.com/news/morning-mix/wp/2015/05/27/the-burmese-bin-laden-fueling-the-rohingya-migrant-crisis-in-southeast-asia/?utm_term=.7f1438d0d2af, pristupljeno 30. 1. 2018; „Extremism Rises Among Myanmar Buddhists“, *The New York Times* (13. 6. 2013), dostupno na: <http://www.nytimes.com/2013/06/21/world/asia/extremism-rises-among-myanmar-buddhists-wary-of-muslim-minority.html>, pristupljeno 30. 1. 2018.

63 „Boycott Muslim Businesses: Nationalist-Monk Shin Wirathu“ (8. 3. 2013), dostupno na: <http://hlaoo1980.blogspot.ba/2013/03/boycott-muslim-businesses-nationalist.html>, pristupljeno 30. 1. 2018.

64 „The Rohingya and Myanmar’s ‘Buddhist Bin Laden’“, *GQ*, dostupno na: <http://www.gq-magazine.co.uk/article/myanmar-rohingya-muslim-burma>, pristupljeno 29. 1. 2018.

65 Walton i dr., *Contesting...*, str. 2.

Spomenuti sveštenik propagirao je doktrinu budizma koja nalaže miroljubivu koegzistenciju s drugim konfesijama.⁶⁶ Spomenuta zabrana može se smatrati sistemskom mjerom homogeniziranja Rakhino naroda, kojom je dat primjer poželjnog obrasca ophođenja prema Rohinjama. Dakle, može se konstatovati da su ekstremni elementi iz budističkih vjerskih pokreta svojim djelovanjem razvili vjerski aspekt dehumanizacije Rohinja koja je direktno podupirala mjere ostalih državnih struktura. Širenje ideologije mržnje i netrpeljivosti, ali i razvijanje osjećaja straha kod budističke populacije vršeno je upotrebom modernih sredstava komunikacije: društvenih mreža, internet-stranica, blogova i drugog.⁶⁷

Politički zvaničnici također su podsticali ideologiju zločina. Optuživali su Rohinje za genocid nad Rakhinama te da žele brojčano nadjačati Rakhine.⁶⁸ Urednik stranačkog lista najjače Rakhino partije u Arakanu – RNDP u svojoj kolumni napisao je: “Hitler i Eichman su bili neprijatelji Jevreja, ali su vjerovatno bili heroji za Nijemce (...). U svrhu preživljavanja nacije, odbrane nacionalne suverenosti, zločini protiv čovječnosti ili nečovječna postupanja mogu biti opravdani (...).”⁶⁹ Tokom posjete Rakhino provinciji i ostalim dijelovima Mijanmara, Istraživački tim ISCI uočio je na ulicama nacistički folklor u vidu SS rikvizita i kopija *Main Kampfa*. Istraživači ISCI-a obavili su u januaru 2015. intervju s glasnogovornikom Arakanske nacionalne partije (u daljem tekstu: ANP), koji je tom prilikom kazao da “Rohinje treba preseliti u ‘koncentracione kampove’ u centralni Mijanmar”.⁷⁰ Bez sumnje se može ustvrditi da je ideologija zločina, proistekla iz vladajuće stranke, bila značajno bazirana na njemačkoj nacističkoj ideologiji. Spomenutim mjerama dehumanizacije uklanjani su zadnji osjećaji empatije Rakhina populacije prema Rohinjama i istovremeno “zbijani redovi” Rakhina za provođenje pripremljenog projekta.

Šef mijanmarske Komisije za ljudska prava 2015. izjavio je: “Kao ljudska bića mi imamo pravo na hranu, zdravlje i druga ljudska prava, ali ako tvrdiš da si Rohinja, to je drugačije.”⁷¹ Dehumanizirajuća izjava šefa Komisije za ljudska prava ima

66 “Burma’s opposition demands government gives citizenship to Rohingya refugees adrift on the Andaman Sea”, *The Independent* (19. 5. 2015), dostupno na: <http://www.independent.co.uk/news/world/asia/burma-opposition-demands-government-gives-citizenship-to-rohingya-refugees-adrift-on-the-andaman-sea-10262125.html>, pristupljeno 29. 1. 2018.

67 Green i dr., *Countdown...*, str. 65.

68 Green i dr., *Countdown...*, str. 20 i 45; Amnesty International, *Caged...*, str. 9.

69 „Silence as Myanmar ‘Genocide’ Unfolds”, *Asia Times* (24. 2. 2014), dostupno na: <https://www.transcend.org/tms/2014/02/silence-as-myanmar-genocide-unfolds/>, pristupljeno 4. 2. 2018. RNDP je preteča ANP-a (Arakan nacionalna partija). ANP je nastao 2014. ujedinjenjem stranaka RNDP i ALD. Na zadnjim izborima, 2015. godine, ANP je osvojio većinu u provincijskoj vlasti. Vidjeti: http://themimu.info/sites/themimu.info/files/documents/50-Sector_Map_Gov_IFES_St-Rg_Constituency_Bd_Parties_in_Rakhine-State_MIMU1327v04_3Dec15_A3.pdf, pristupljeno, 4. 2. 2018.

70 Green i dr., *Countdown...*, str. 45.

71 G. Paluch, “As Myanmar rights official, an Elvis impersonator sings different tune”, *LA Times* (1. 7. 2015), dostupno na: <http://www.latimes.com/world/asia/la-fg-ff-myanmar-elvis-20150701-story.html#page=1>, pristupljeno 4. 2. 2018.

posebnu težinu jer ona, ako se uzme u obzir njegova pozicija, direktno ukazuje na obim provedene dehumanizacije Rohinja, odnosno ukazuje da su ideologija zločina i dehumanizacije Rohinja obuhvatile sve sfere mijanmarskog društva.

Masovni zločini i progon Rohinja

Višedecenijsko sistematsko institucionalno uskraćivanje prava Rohinjama, diskriminacija i dehumanizacija kulminirali su masovnim progonima i drugim oblicima zločina tokom XX i početkom XXI stoljeća. Nakon prisilnih progona u XX stoljeću uslijedio je masovni povratak Rohinja na vlastita ognjišta, dok su progoni u XXI stoljeću dobili jedan sasvim novi oblik.

U junu 2012. godine provode se zločini širih razmjera protiv Rohinja. Zločini počinjeni 2012. godine, prema Paluchu, „dostigli su nivo brutalnosti rezultirajući teškim gubicima stotina Rohinja“.⁷² Prema jednom drugom izvještaju, ubijeno je preko 600 osoba, a mnogobrojna Rohinja sela opljačkana su i popaljena.⁷³

Dokumentarni film *Al Jazeera* prikazuje zločine počinjene u junu u Sittweu, glavnom gradu Rakihno provincije. U centru Sittwea Rakhine su sistematski uništavale (palile) stambene i druge objekte Rohinja, a zatim su vladine snage sigurnosti zločin nad zaštićenim objektima okončale upotrebom benzina, specijalno pripremljenog za tu svrhu. Mijanmarska granična policija (u daljem tekstu: Na Sa Ka) 9. juna 2012. godine u jednom selu u blizini Sittwea, pored džamije u kojoj je utočište potražilo oko 400 lica, strijeljala je grupu između 20 i 40 ljudi. Granična policija je prilikom dolaska uzvikivala poklič: „Jeste li vi ljudi izazivači nevolja“, što se može dovesti u vezu s mentalnim elementom namjere jer su budistički monasi tako govorili s ciljem podsticanja nasilja nad Rohinjama. U pokušaju da pronađu utočište, oko 10.000 ljudi iz Sittwea izbjegli su u selo Duanrung. Na Sa Ka i Vojska Mijanmara u Duanrungu su ubili na stotine, možda čak i nekoliko hiljada Rohinja. Preživjeli su bili očevici ukopavanja oko 100 ubijenih u dvije masovne grobnice.⁷⁴

Istraživači OHCHR-a su, početkom 2012. godine, intervjuisali 204 Rohinje prognane u Bangladeš. Preko 65% posto ispitanika bilo je svjedokom ubijanja, 56% svjedokom odvođenja lica koja su zatim nestala i 43% svjedokom silovanja. Od 204 intervjuisane žrtve, 13% ih je bilo ustrijeljeno ili izbodeno, 45% prijavilo je prisilne nestanke članova porodice, 47% prijavilo je ubistvo člana porodice,

72 McLellan, *Sustanbale...*, str. 5.

73 GQ, „The Rohingya and Myanmar’s ‘Buddhist...“.

74 Al Jazeera, „The hidden genocide“, dokumentarni film, dostupno na: <https://www.youtube.com/watch?v=dSkZlgk76-E>, pristupljeno 6. 2. 2018.

a preko 50% prijavilo je silovanje ili seksualno zlostavljanje.⁷⁵ Mnogobrojna svjedočanstva potvrdila su da je vojska spaljivala kuće u kojima su se još uvijek nalazile porodice te da je vojska u pojedinim slučajevim prisiljavala porodice da uđu u kuće koje su bile u plamenu.⁷⁶ Više svjedoka govorilo je o različitim zločinima ubijanja djece različite dobi. Pogubljenje žrtava često su vršili Rakhino budisti koristeći noževe i mačete.⁷⁷

Provincijska vlast se, nakon junskih zločina, odlučuje na radikalnu mjeru „razdvajanja zajednica“. Rohinja zajednica preseljena je u kampove s maksimalnim ograničavanjem kretanja. Vlada Mijanmara pokušala je junske zločine i prisilni progon Rohinja prikazati kao spontani sukob izazvanim sporadičnim slučajem silovanja i ubistva. Međutim, ISCI istraživanje pokazalo je da se radilo o dobro isplaniranom napadu, u čijoj su organizaciji učestvovala najviša državna tijela. Sljedeća mjera bilo je uvođenje policijskog sata, koji je godinama kasnije bio obavezujući samo za Rohinje.⁷⁸ U junu 2012. provode se zločini širih razmjera protiv Rohinja.

Zločini nad Rohinjama nastavljeni su tokom 2013, pa je tako u martu 2013. gradu Meiktilau budistička masa u muslimanskoj četvrti ubila na desetine Rohinja žena i djece i 32 đaka islamske škole Mingalar Zayone.⁷⁹ Zbog zločina i provođenja drugih opresivnih mjera nad njima, procjenjuje se da je od januara 2012. do novembra 2014. godine u Bangladeš izbjeglo oko 120.000 Rohinja,⁸⁰ dok je od aprila do juna 2015. godine izbjeglo dodatnih 31.000 lica.⁸¹

Zadnji val nasilja i zločina nad Rohinjama izvršen je u periodu od 2016. do 2017. godine. Nakon što su pobunjenici iz Oslobođilačke vojske Rohinja Arakan (u daljem tekstu: ARSA) u oktobru 2016. napali tri policijske stanice u Maundowu i Rathedaungu i ubili devet policajaca, uslijedila je velika vojnopolicijska odmazda.⁸² Razmjere zločina koji su uslijedili nad Rohinjama najbolje ilustruje činjenica da je znatan broj Rohinja izbjegao u Bangladeš plutajući na plastičnim kanisterima.⁸³ Tada je u Bangladeš prognano između 70.000 i 90.000 Rohinja.⁸⁴

75 Vanredni izvještaj OHCHR misije u Bangladešu, „Interviews with Rohingyas fleeing from Myanmar since 9 October 2016.“ (3. 2. 2017), str. 9-10.

76 Vanredni izvještaj OHCHR misije u Bangladešu, „Interviews...“, str. 17; UNHR, „Mission report of OHCHR rapid response mission to Cox’s Bazar“ (Bangladeš, 13-24. 9. 2017), str. 6.

77 Vanredni izvještaj OHCHR misije u Bangladešu, „Interviews...“, str. 16.

78 Green i dr., *Countdown...*, str. 74 i 80.

79 GQ, „The Rohingya and Myanmar’s ‘Buddhist...“.

80 UNHCR, „South-East Asia Irregular Maritime Movements“ (januar – novembar 2014), str. 2, dostupno na: <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Irregular%20Maritime%20Movements%20-%20Jan-Nov%202014.pdf>, pristupljeno 7. 2. 2018.

81 UNHCR, „South East Asia Irregular Maritime Movements“ (april – juni 2015), str. 2, dostupno na: <http://www.unhcr.org/53f1c5fc9.html>, pristupljeno 2. 2. 2018.

82 Amnesty International, *Caged...*, str. 9.

83 Vanredni izvještaj OHCHR misije u Bangladešu (3. 2. 2017), str. 6.

84 Amnesty International, *Caged...*, str. 9; Vanredni izvještaj OHCHR misije u Bangladešu (3. 2. 2017), str. 6.

Krajem augusta 2017. ARSA je ponovo izvršila napada na vladine snage sigurnosti u sjevernom dijelu Rakhino provincije. Uslijedila je strahovita odmazda vojnih snaga, koja je, u dvomjesečnom periodu, rezultirala egzodusom između 500.000 i 650.000 Rohinja u Bangladeš.⁸⁵ Izvještaj UNHR-a ukazao je na brižljivo organizovan i planiran napad snaga sigurnosti, čija je meta postala cjelokupna populacija Rohinja sjevernog Arakana.⁸⁶ Prilog Associated Pressa objelodanio je masovni zločin u selu Maung Nu 27. augusta 2017, u kojem je ubijeno 82 Rohinja.⁸⁷ Policija Bangladeša je u periodu od 31. augusta do 20. septembra 2017. prikupila 100 tijela ubijenih Rohinja (20 muškaraca, 38 žena i 42 djece) koje je rijeka Naf donijela na teritoriju Bangladeša.⁸⁸

Prema procjeni Ljekara bez granica i nekoliko drugih grupa za ljudska prava, u prvom mjesecu izvršenja zločina počinjeni su masakri velikog razmjera, u kojima je ubijeno oko 6.700 civila Rohinja.⁸⁹ Krajem 2017. Ljekari bez granica procjenjuju da je u nasilju u drugoj polovini 2017. ukupno ubijeno između 9.000 i 13.700 Rohinja, od čega je 70% nasilnih smrti. Ubijeno je preko 1.000 djece mlađe od pet godina.⁹⁰ U izvještaju UNHRC-ove Međunarodne nezavisne misije za utvrđivanje činjenica o Mijanmaru navodi se da su „operacije čišćenja“ koje su počele 25. augusta 2017. godine imale za rezultat više od 10.000 žrtava.⁹¹ Razmjere uništavanja imovine Rohinja u ovom valu nasilja najbolje ilustruje satelitska analiza Human Rights Watcha, kojom se došlo do pokazatelja da je od augusta do decembra 2017. u potpunosti ili djelimično uništeno 288 sela⁹² Svi očevici zločina izjavili su da su u zločinima učestvovali vojska, policija i/ili Rakhino seljaci. U Izvještaju se nasilje provedeno u periodu od 2016. do 2017. ocjenjuje do tada nezapamćenim.⁹³ Očevici i žrtve zločina posvjedočili su da su zločini, gotovo kao zakonitost, počinjali ulaskom mijanmarskih snaga sigurnosti, koje su slijedili budisti naoružani noževima i mačeta, nakon čega je slijedilo izvršenje zločina.⁹⁴

85 UNHR, „Izvještaj misije OHCHR brzog odgovora za Cox Bazar“, str. 10; Amnesty International, *Caged...*, str. 9.

86 UNHR, „Mission report of OHCHR rapid response mission to Cox's Bazar“, str. 10.

87 „Rohingya survivors: Myanmar's army slaughtered men, children“, *Apnews* (21. 12. 2017), dostupno na: <https://apnews.com/484246542340481598a8bba5a548d6a7>, pristupljeno 2. 2. 2018. .

88 UNHR, „Mission report of OHCHR rapid response mission to Cox's Bazar“, str. 6-7.

89 *Apnews*, „Rohingya survivors: Myanmar's army slaughtered men, children“ (21. 12. 2017), dostupno na: <https://apnews.com/484246542340481598a8bba5a548d6a7>, pristupljeno 5. 2. 2018.

90 ABC, „Rohingya death toll likely above 10,000, MSF says amid exodus“, By South Asia correspondent James Bennett (14. 12. 2017), dostupno na: http://www.abc.net.au/?WT.z_navMenu=abcNav-Logo&WT.z_srcSite=news&WT.z_link=ABC%20Home, pristupljeno 8. 2. 2018.

91 Report of the detailed findings of the Independent International Fact-Finding Mission on Myanmar, UN Human Rights Council (A/HRC/39/64) (17. 9. 2018), par. 1395.

92 Human Right Watch, „Burma: New Satellite Images Confirm Mass Destruction/288 Villages, Tens of Thousands of Structures Torched“ (17. 10. 2017), dostupno na: <https://www.hrw.org/news/2017/10/17/burma-new-satellite-images-confirm-mass-destruction>, pristupljeno 8. 2. 2018.

93 Vanredni izvještaj OHCHR misije u Bangladešu (3. 2. 2017), str. 41.

94 UNHR, „Izvještaj misije OHCHR brzog odgovora za Cox Bazar“, str. 10.

S tim u vezi, može se konstatovati da su, pored prisilnog progona preko pola miliona Rohinja, sistematskog uništavanja materijalnih dobara, masovnih silovanja, izvršena i masovna pogubljenja Rohinja. U valu nasilja 2017. ta pogubljenja dobijaju obilježje stradanja većih razmjera. Iz konsultovanih i dostupnih izvora nije se moglo doći do saznanja o približnim ukupnim ljudskim gubicima Rohinja u zločinima izvršenim nad njima u periodu od 2012. do 2017. godine.

Kampanja nasilja u periodu od oktobra 2016. do februara 2017. obilježena je masovnim silovanjima.⁹⁵ Glavnina žrtava silovanja bila je podvrgnuta grupnim silovanjima i drugim oblicima seksualnog nasilja, u čemu je učestvovala Vojska Mijanmara.⁹⁶ Više izvještaja ukazuje na ozbiljne razmjere silovanja i odvođenja žena i djevojčica koja su rezultirala nestancima.⁹⁷

U nasilju i zločinima koji su vršeni nad Rohinjama na početku XX stoljeća, namjerno je uništavana njihova nepokretna imovina, ali i džamije i drugi sakralni objekti. Tako su u Sittweu 2012. uništene 33 džamije i svi ostali sakralni objekti koji su podsjećali na postojanje muslimana na tom prostoru.⁹⁸ Svrha ovih zločina, prema OHCHR-u, bila je „da se efikasno izbrišu svi znakovi podsjećanja na takav način da povratak na njihovu zemlju ne bi značio ništa do povratak na pusti i neprepoznatljivi teren“.⁹⁹

Koncentracioni kampovi i geto „Aung Mingelar“

Tokom junskih masovnih zločina 2012. kompletno preostalo stanovništvo Sittwea i okolnih mjesta, nakon temeljitog uništavanja njihove imovine, protjerano je i sabijeno u koncentraciona područja i strogo kontrolisana sela. Procjenjuje se da je u nasilju i zločinima nad Rohinjama u junu i oktobru 2012. raseljeno oko 138.000 Rohinja, uglavnom u predgrađu i okolini Sittwea i nekoliko drugih mjesta. U centru Sittwea formiran je geto za preostalih 4.500 Rohinja.¹⁰⁰

Četiri godine kasnije, oko 120.000 Rohinja i dalje je zatočeno u koncentracionim logorima.¹⁰¹ Izvještaj Savjetodavne komisije za Rakhino državu, pod predsjedavanjem

95 Amnesty International, *Caged...*, str. 99.

96 Vanredni izvještaj OHCHR misije u Bangladešu (3. 2. 2017), str. 21; Izvještaj specijalnog izvjestioca za ljudska prava u Mijanmaru (UNHRC, 1. 3. 2017), str. 11; UNHR, „Izvještaj misije OHCHR brzog odgovora za Cox Bazar“, str. 188.

97 Vanredni izvještaj OHCHR misije u Bangladešu (3. 2. 2017), str. 7; „Rohingya survivors: Myanmar's army slaughtered men, children“, *Apnews* (21. 12. 2017); Associated Press, „Investigation: Rohingya methodically raped by Myanmar's armed forces“ (11. 12. 2017), dostupno na: <https://apnews.com/5e4a-1351468f4755a6f861e39ec782c9>, pristupljeno 6. 2. 2018.

98 Green i dr., *Countdown...*, str. 2; Amnesty International, *Caged...*, str. 9.

99 UNHR, „Mission report of OHCHR rapid response mission to Cox's Bazar“, str. 1.

100 UNHR, „Mission report of OHCHR rapid response mission to Cox's Bazar“, str. 1.

101 Izvještaj specijalnog izvjestioca za ljudska prava u Mijanmaru (UN Human Rights Council, 1. 3. 2017), str. 7.

Kofija Anana, također je utvrdila da je 120.000 muslimana zatvoreno u kampove za raseljena lica.¹⁰² Prema izvještaju Amnesty Internationala skoro 120.000 interno raseljenih Rohinja prisilno živi u 36 kampova za raseljena lica, od čega je 94.000 smješteno u predgrađu Sittwea. Cijeli kompleks sela i koncentracionih logora u Sittweu ograđen je bodljikavom žicom.¹⁰³ Stanovnici koncentracionih logora, osim ogromnoj oskudici u hrani i lijekovima, izloženi su ponižavanju, iskorištavanju i uznemiravanju, koje vrše zvaničnici i šefovi kampova. Sveukupno stanje u koncentracionim logorima i vojno opsjednutim selima obilježeno je “prenapučenostu, glađu, oboljenjima i očajem”.¹⁰⁴

Termin *geto* čovječanstvo pamti po „varšavskom getu“, koji su formirali nacisti za Jevreje u Drugom svjetskom ratu. Teško je bilo zamisliti da će čovječanstvo na početku XXI stoljeća ponovo svjedočiti postojanju geta, ovoga put u Mijanmaru. U Aung Mingalaru, centralnoj četvrti grada Sittwea, zatočeno je 4.000 Rohinja, koje od ostatka svijeta odvaja bodljikava žica, naoružani stražari i osam kontrolnih punktova.¹⁰⁵ Rohinje se u prenapučenom “Aung Mingalar getu” nalaze u svojevrsnom zatvoru. Tokom svog istraživanja Tim ISCI posjetio je ovaj geto. Stanovnici geta nisu registrovani kao interno raseljena lica, zbog čega im se ne dostavlja humanitarna pomoć. Posljedice su strašne. Istraživači su među populacijom uočili prisustvo gladi i bolesti zbog uskraćivanja hrane i liječenja.¹⁰⁶

Oblici počinjenih zločina nad rohinjama i primjena un doktrine „odgovornost za pružanje zaštite“

Dvije ključne studije na koje se ovaj rad primarno oslanjao, zasnovane na empirijskim istraživanjima u Mijanmaru, utvrdile su da se Rohinjama kontinuirano uskraćuju i ugrožavaju ljudska prava kroz segregaciju i dehumanizaciju, kojim diriguje i koje provodi državna birokratija putem diskriminirajućih zakonskih rješenja i raznih drugih birokratskih odluka, od najviših do najnižih instanci vlasti. Takva politika rezultirala je izvršenjem mnogobrojnih ratnih zločina nad pripadnicima Rohinja zajednice.¹⁰⁷ Uočava se birokratska dimenzija ovog zločina, koju može provesti jedino država. Dakle, radi se o državnom zločinu.

Kad je pak u pitanju klasifikacija zločina koji su izvršeni nad Rohinjama, Amnesty International je počinjene zločine nad civilnim stanovništvom Rohinja

102 „Towards a Peaceful, Fair and Prosperous Future for the People of Rakhine“, Final Report of the Advisory Commission on Rakhine State (august 2017).

103 Amnesty International, *Caged...*, str. 53.

104 Green i dr., *Countdown...*, str. 90.

105 Green i dr., *Countdown...*, str. 84; Amnesty International, *Caged...*, str. 56.

106 Green i dr., *Countdown...*, 85.

107 Amnesty International, *Caged...*, str. 100; Green i dr., *Countdown...*, 85, 90, 99 i 100.

klasifikovao kao *aparthejd* – zločin protiv čovječnosti i međunarodnog prava.¹⁰⁸ Međutim, uzimajući u obzir da je primarna svrha *aparthejda* sistematično ugnjetavanje i dominacija jedne rasne grupe nad drugom, smatramo da se pojedini zločini počinjeni nad Rohinjama, pogotovo zločini počinjeni 2017. godine, ne mogu podvesti pod *aparthejd* jer su tada počinjena masovna ubijanja i prisilni progon ogromnog broja stanovništva, čiji razmjeri nadilaze zločin *aparthejda*. S druge strane, tim istraživača Međunarodne inicijative o državnom kriminalu s Univerziteta Queen Mary iz Londona u zaključku izvještaja utvrdio je da zločini počinjeni nad Rohinjama od 2012. godine dobijaju jednu novu formu, te da se “Rohinje suočavaju s posljednjom fazom genocida”.¹⁰⁹ Međunarodna nezavisna misija za utvrđivanje činjenica o Mijanmaru, pod patronatom UNHRC-a, u svom izvještaju utvrdila je da su počinjeni zločini protiv čovječnosti kroz izvršenje ubistava, zatočenja, progona, tortura, silovanja, seksualnog ropstva i drugih oblika seksualnog zlostavljanja, ropstva, prisilnih nestanaka i drugih oblika zločina, ali i da su prisutni svi faktori koji upućuju na postojanje genocidne namjere, te da je na nadležnim tijelima tužilaštava da istraže odgovornost pojedinaca.¹¹⁰ Navedeni rezultati istraživanja zločina počinjenih nad Rohinjama ukazuju na velike razmjere počinjenih zločina, što konstituše pravedni povod za intervenisanje međunarodne zajednice kao osnovni preduslov doktrine odgovornosti za pružanje zaštite.

Kada je u pitanju primjena načela predostrožnosti doktrine UN-a koja se moraju razmotriti prije donošenja odluke o intervenisanju, očigledno je postojanje ispravne namjere, *čija je* svrha zaustavljanje dalje ljudske patnje i stradanja Rohinja. Međutim, već kod drugog načela predostrožnosti dolazi se do ograničenja jer ovo načelo nalaže da moraju biti iscrpljena sva druga raspoloživa sredstva za mirovno rješavanje krize, , prije nego se donese odluka za provođenje vojne intervencije. Human Right Watch je u svom posebnom izvještaju o zločinima protiv čovječnosti koje je počinila mijanamarska vojska u Tual Toli dao preporuku da se nametnu „ciljane sankcije za burmanske vojne lidere i ključna vojna preduzeća, uključujući zabranu putovanja i ograničenja pristupa finansijskim institucijama i nametanje sveobuhvatnog vojnog embarga Burmi“.¹¹¹ Međutim, UN nikada do sada nije nametnuo bilo kakav vid sankcija protiv odgovornih lica za zločine provedene nad Rohinjama, u skladu s doktrinom odgovornosti za pružanje zaštite. Međunarodna zajednica nije posegnula niti za jednom od propisanih mjera, čak ni poslije zločina najvećih razmjera nad Rohinjama, počinjenih tokom 2017. „Vijeće sigurnosti bilo

108 Amnesty International, *Caged...*, str. 100.

109 Green i dr., *Countdown...*, str. 99-100.

110 “Report of the detailed findings of the Independent International Fact-Finding Mission on Myanmar”, UN Human Rights Council (A/HRC/39/64) (17. 9. 2018), par. 1511 i 1441.

111 Human Right Watch, „Massacre by the River: Burmese Army Crimes against Humanity in Tula Toli“ (2017), Dostupno na: <https://www.hrw.org/report/2017/12/19/massacre-river/burmese-army-crimes-against-humanity-tula-toli>, pristupljeno 5. 2. 2018.

je slijepi posmatrač stradanja Rohinja“ ne koristeći ništa od dostupnih mehanizama za zaustavljanje zločina.¹¹² Jedan od uzroka, koji postaje zakonitost, jeste hronični problem partikularnih interesa stalnih članica Vijeća sigurnosti, koje su i u ovom slučaju blokirale donošenje rezolucije. Kina se višestruko protivila donošenju rezolucije Vijeća sigurnosti za zaustavljanje zločina nad Rohinjama.¹¹³ Kao i u slučaju Južnog Sudana, Kina je blokirala odluku Vijeća sigurnosti zbog ličnog interesa pristupa prirodnim resursima. Ovog puta Kina je to uradila radi zadržavanja povlaštenog pristupa plinu kroz “Shwe Gas”, projekt u Rakhino provinciji.¹¹⁴ Početkom novembra 2017. godine Vijeće sigurnosti UN-a prvi put je formalno osudilo zločine nad Rohinjama, u vidu izjave predsjednika Vijeća sigurnosti, u kojoj se nigdje ne spominje termin zločin.¹¹⁵

Princip doktrine koji predviđa, u slučaju blokade Vijeća sigurnosti, angažman regionalne sigurnosne asocijacije, podrazumijevao je, u konkretnom slučaju, angažman Asocijacije južnoazijskih nacija (u daljem tekstu: ASEAN).¹¹⁶ ASEAN je, međutim, također ostao potpuno indiferentan prema zločinu nad Rohinjama, ne poduzimajući nikakvu inicijativu za rješavanje problema Rohinja.¹¹⁷ ASEAN ne samo da nije poduzeo konkretne akcije na sprečavanju i zaustavljanju zločina nad Rohingyama nego nije čak ni javno kritizirao lidera mijanmarskog režima.¹¹⁸

Prilikom izrade doktrine odgovornosti za pružanje zaštite utvrđeno je da pojedine humanitarne krize ne izazivaju pažnju međunarodne javnosti.¹¹⁹ Uzimajući u obzir da je međunarodna zajednica primijenila vrlo malo od dostupnih mjera, može se kazati da su međunarodna zajednica i globalni mediji zapostavili problem Rohinja. Ovu tezu potkrepljuje činjenica da je za potrebe ovog rada bilo veoma teško doći do podataka na osnovu kojih bi se utvrdili razmjeri stradanja Rohinja. Ovdje bi se, ujedno, mogao tražiti uzrok slabe reakcije UN-a i ASEAN-a, jer je izostao pritisak međunarodnog javnog mnjenja.

112 Philippe Belopion, „How Long Will UN Security Council be Missing in Action on Burma? – New Resolution Opportunity for Council to Address Crisis“ (Human Right Watch, 1. 11. 2017), dostupno na: <https://www.hrw.org/news/2017/11/01/how-long-will-un-security-council-be-missing-action-burma>, pristupljeno 5. 2. 2018.

113 Belopion, „How Long...; Stefan D. Smith, „The Rohingya Genocide is Unfolding in Front of Our Eyes“, *Huffington Post* (17. 12. 2017), dostupno na: https://www.huffingtonpost.com/entry/the-rohingya-genocide-is-unfolding-in-front-of-our_us_5a371d0be4b02bd1c8c60811, pristupljeno: 19. 2. 2018.

114 Green i dr., *Countdown...*, str. 39; Amnesty International, *Caged...*, str. 9.

115 UN, „Security Council Presidential Statement Calls on Myanmar to End Excessive Military Force, Intercommunal Violence in Rakhine State“, Sastanak Vijeća sigurnosti, 6. 11. 2017, dostupno na: <https://www.un.org/press/en/2017/sc13055.doc.htm>, pristupljeno 19. 2. 2018.

116 Asocijacija jugoistočnih azijskih država.

117 Chatham House, „Root Causes of Rohingya Crisis Must Not be Ignored“ (28. 9. 2017), dostupno na: <https://www.chathamhouse.org/expert/comment/root-causes-rohingya-crisis-must-not-be-ignored>, pristupljeno 5. 2. 2018.

118 Yang Razali Kassim, *The Geopolitics of Intervention – Asia and the Responsibility to Protect* (Singapur: Springer, 2014), str. 64.

119 Report of the International Commission on Intervention and State Sovereignty, str. 8.

Tek 24. marta 2017. godine Human Right Watch je, kao dio UN sistema ranog upozorenja, formirao Misiju za utvrđivanje činjenica o Mijanmaru. Misija je dobila širok mandat, koji predviđa pregled svih navoda o ugrožavanju ljudskih prava u Mijanmaru.¹²⁰ Zvaničnici Mijanmara osporavaju rad Misije UN-a, prijeteci uskraćivanjem mijanmarske vize i ograničavanjem pristupa područjima pogođenim sukobima i nasiljem.¹²¹

Zaključak

Pripadnici Rohinja zajednice više decenija podvrgavani su državno orkestriranoj dehumanizaciji, diskriminaciji i uskraćivanju velikog broja osnovnih ljudskih prava. Više puta tokom posljednjih nekoliko decenija, a najviše u drugoj deceniji XXI stoljeća, mijanmarska državna praksa ugrožavanja Rohinja prerasla je u masovne zločine. Pripadnici Rohinja naroda masovno su ubijani, pojedinačno, grupno i masovno porobljavani, prisilno premješteni, zatvarani ili na druge teške načine lišavani fizičke slobode. Rohinja narod trpio je torture, mučenja, pojedinačna, grupna i masovna silovanja, progon, prisilne nestanci i druge oblike zločina. Zločini su vršeni kao dio rasprostranjenog ili sistematičnog napada usmjerenog protiv civilnog stanovništva s ispoljenim znanjem izvršioca o postojanju namjere za izvršenje takvog napada, *što su elementi koji čine zločin protiv čovječnosti*.

Prema izvještajima nekoliko međunarodnih organizacija postoje elementi koji ukazuju da je nad Rohinja zajednicom počinjen zločin *genocida*. No i bez postojanja dokaza da je na Rohinja zajednicom počinjen genocid, sama saznanja da su nad Rohinja zajednicom počinjeni ratni zločini i zločin protiv čovječnosti upućuju na to da su bili ispunjeni preduslovi (pravedan povod) da Ujedinjene nacije postupe u skladu s doktrinom odgovornosti za pružanje zaštite.

Usvajanjem doktrine odgovornosti za pružanje zaštite UN je naglasio obavezu država da zaštite vlastito stanovništvo od genocida, ratnih zločina, „etničkog čišćenja“ i zločina protiv čovječnosti, kao i obavezu međunarodne zajednice da reaguje u slučajevima propusta države. Iako se zločini nad Rohinjama u posljednjem stoljeću provode u većim razmjerima, UN nije odreakovao u skladu sa usvojenom doktrinom.

120 Human Right Watch, „United Nations Fact-Finding Mission on Myanmar“ (2. 8. 2017), dostupno na: <https://www.hrw.org/news/2017/08/02/qa-united-nations-fact-finding-mission-myanmar>, pristupljeno 6. 2. 2020.

121 Radio *Slobodna Azija*, „Myanmar Says it Will Not Grant Visas For UN Fact-finding Mission on Rakhine“ (29. 6. 2017), dostupno na: <https://www.rfa.org/english/news/myanmar/un-visas-06292017165515.html>, pristupljeno 5. 2. 2018.; Human Right Watch, „Joint Letter to Governments on the UN Fact-Finding Mission on Burma Urge the Burmese Government to Allow Unfettered Access“ (27. 4. 2017), dostupno na: <https://www.hrw.org/news/2017/04/27/joint-letter-governments-un-fact-finding-mission-burma>, pristupljeno 5. 2. 2018.

Zabrinjavajuće je da UN u slučaju Rohinja, nakon neuspjeha preventivnih mjera, nije posegnuo za političkim, ekonomskim i sudskim mjerama prinude, alatima koji obavezno moraju prethoditi vojnoj intervenciji kao krajnjem sredstvu. Upravo je neprovođenje spomenutih mjera postalo smetnjom razmatranja i eventualnog donošenja odluke o vojnoj intervenciji, u vrijeme kulminacije zločina nad Rohinjama u posljednjem stoljeću, jer nisu primijenjeni mehanizmi koji treba da prethode vojnoj intervenciji. Kao primjer ističemo da niti jednom javnom rukovodiocu Minjanmara nisu nametnute bilo kakve sankcije. Najdrastičniji pokazatelj zakašnjele primjene principa doktrine odgovornosti za zaštitu jeste formiranje Misije za utvrđivanje činjenica o Mijanmaru, kao dijela UN sistema ranog upozorenja, tek početkom 2017. godine.

Literatura

- Amnesty International, *Caged Without Roof – Apartheid in Myanmar’s Rakhine State* (London, 2017)
- Azeem, Ibrahim, *The Rohnigyas – Inside Myanmar’s Hidden Genocide* (London: Hurst and Company, 2016)
- Charny, Israel W., “Dehumanization. ‘Killing’ the Humanity of Another, u: Charny Israel (ur.), *Encyclopedia of genocide Volume 1* (California, 1999)
- Green, Penny, MacManus, Tomas i Venning, Alicia de la Cour, *Countdown to Annihilation: Genocide in Myanmar* (London: International State Crime Initiative, 2015)
- Heinze, Eric A., „Humanitarian intervention - morality and international law on intolerable violations of human rights“, *The International Journal of Human Rights*, Vol. 8, br. 471 (2004)
- Horowitz, Irving L., *Taking Lives: Genocide and State Power* (New Jersey: Transaction Publishers, 2002)
- Kulić, Slavko, *Strategija nasilja kao strategija razvoja* (Zagreb: Naprijed, 1996)
- McLellan, Benjamin (ur.), *Sustanbale Future and Human Securirty: Society, Cities and Governance* (Singapur: Springer Nature Singapur Ptc Ltd., 2018)
- Totten, Semuel i Bartrop, R. Paul (ur.), *Dictionary of Genocide* (London: Greenwood Press, 2008)
- Walton, Matthew J. i Hayward, Susan, *Contesting Buddhist Narratives: Democratization, Nationalism, and Communal Violence in Myanmar* (Honolulu: East-West Center, 2014)

Implementation of UN Doctrine “Responsibility to Protect” and Crimes Committed Against Rohingya People in Myanmar

Abstract

After the serious shortcomings of the mechanism of the UN system of response to frequent cases of serious threats and survival of human groups were identified at the end of the 20th century, the report “Responsibility to Provide Protection” was submitted in 2001 and incorporated into the UN system in order to improve the mechanism for responding to these threats. At the beginning of the 21st century, the Rohingya people of Myanmar faced systematic denial of basic human rights and decades of crime. The paper presents the attitude of the international community towards the denial of basic human rights and crimes against the Rohingya community in Myanmar. The elaboration of the mentioned relationship was made following the principle of the doctrine of responsibility for providing protection. We found that the international community did not apply the principles of responsibility for protection and did not take the necessary measures to protect and restore the basic human rights of the Rohingya, although there were reliable indications that crimes against humanity and other crimes had been committed against them for decades.

Key words: human rights, responsibility to provide protection, humanitarian interventions, crimes against humanity, Myanmar, genocide, Rohingya